

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра методики професійного навчання

ВСТУП ДО ФАХУ

методичні рекомендації для виконання самостійних робіт здобувачами початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти ОПП «Агроінженерія» спеціальності 208 «Агроінженерія» денної форми здобуття вищої освіти

Миколаїв

2022

УДК 378:631.3

В84

Методичні рекомендації розглянуто і затверджено на засіданні кафедри методики професійного навчання. Протокол № 7 від «24» січня 2022р.

Друкується за рішенням методичної комісії інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 5 від «27 січня 2022р.

Укладачі:

К.М. Горбунова - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики професійного навчання, Миколаївського національного аграрного університету.

Рецензенти:

Л.О. Комісарова - кандидат педагогічних наук, заступник директора департаменту освіти і науки Миколаївської обласної державної адміністрації – начальник управління науки, координації діяльності вищої та професійно-технічної освіти і кадрового забезпечення.

С.Б. Літвінчук - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного аграрного університету.

© Миколаївський національний аграрний університет, 2022

Зміст	
Вступ	4.
Порядок вивчення дисципліни	5.
Програма дисципліни «Вступ до фаху»	6.
Загальні вказівки	6.
Питання для самопідготовки студентів та виконання індивідуальних завдань самопідготовки	7.
Загальні вказівки до виконання та оформлення роботи	16.
Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання самопідготовки	16.
Загальні вимоги до оформлення роботи	16.
Оформлення титульного листа індивідуального завдання самопідготовки	17.
Оформлення змісту індивідуального завдання самопідготовки	18.
Оформлення основної частини індивідуального завдання самопідготовки	18.
Оформлення переліку прийнятих скорочень індивідуального завдання самопідготовки	20.
Оформлення списку літератури індивідуального завдання самопідготовки	21.
Оформлення додатків індивідуального завдання самопідготовки	21.
Додатки	22.
Список літератури, потрібний для освоєння теоретичних питань та вирішення індивідуальних робіт самопідготовки	23.

Вступ

Дисципліна «Вступ до фаху» призначена надати майбутнім фахівцям уяву про галузь діяльності фахівця – з агроінженерії, сформувані первинні знання, окреслити головні проблеми як в Україні, так і в світі.

Мета дисципліни: дати майбутнім фахівцям знання зі структури МНАУ, з організаційно-навчального процесу в МНАУ, кредитно-трансферної системи організації навчального процесу та видами інженерної діяльності майбутніх спеціалістів.

Завдання дисципліни: вивчення студентами історії виникнення МНАУ, ступеневої системи підготовки фахівців, структурні підрозділи МНАУ, кредитно-трансферної системи організації навчального процесу, обов'язки та права здобувачів вищої освіти, виникнення навчальної дисципліни інженерної діяльності.

В процесі вивчення дисципліни «Вступ до фаху» майбутні фахівці повинні засвоїти наступні принципи і положення: актуальні сучасні питання аграрної політики; спеціалізацію сільськогосподарського виробництва та наявні в ньому ресурси; стан різних галузей сільського господарства; методи управління агропромисловим виробництвом; існуючі в Україні агроєкосистеми та їх основні характеристики; вплив різних факторів на якість сільськогосподарської продукції; особливості інженерної праці та управління в сільському господарстві; механізація та особливості експлуатації техніки в сільському господарстві; ремонт та технічний сервіс сільськогосподарської техніки.

За допомогою даних методичних вказівок здійснюється ознайомлення студентів із сучасним станом агропромислового виробництва, його проблемами, потребами та перспективними шляхами розвитку, визначення ролі агроінженера в структурі агропромислового виробництва.

Мета вказівок – дати знання студентам, як майбутньому інженерно-технічному персоналу сільськогосподарських підприємств, про наявні в Україні ресурси агропромислового виробництва та його потенціал, перспективні шляхи реформування агропромислового сектора економіки, стан питання в провідних зарубіжних країнах, проблеми галузі та шляхи їх подолання, особливості професійної діяльності агроінженера у галузі сільського господарства.

1. Порядок вивчення дисципліни

Робочою програмою навчальної дисципліни «Вступ до фаху» для здобувачів початкового рівня (короткий цикл) освітнього ступеня «Молодший бакалавр» спеціальності 208 «Агроінженерія» денної форми навчання передбачені такі форми навчальної роботи:

- лекційні заняття;
- самостійна робота (вивчення лекційного матеріалу, опанування додаткової інформації по темі, підготовка до практичного заняття, виконання індивідуальних завдань самопідготовки).

Лекційні заняття з навчальної дисципліни «Вступ до фаху» займає провідне місце в освітньому процесі здобувачів початкового рівня (короткий цикл) освітнього ступеня «Молодший бакалавр» спеціальності 208 «Агроінженерія» денної форми.

Метою їх є:

- викладення основного наукового змісту дисципліни і націлювання на подальшу самостійну роботу студентів;
- забезпечення засвоєння студентами методологічних основ викладеного навчального матеріалу, а також подальшого використання отриманих знань у практичній діяльності майбутніх фахівців;
- підвищення ефективності усіх видів навчальних занять, закріплення знань і прояву творчих здібностей студентів;
- активізація навчання на основі проблемного характеру викладу матеріалу і тісного зв'язку теорії з практикою;
- щільне ув'язування лекційного матеріалу з тим, що вивчається на практичних заняттях.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Робоча програма передбачає самостійне поглиблене пророблення студентами найбільш важливих тем дисципліни. Мета самостійної роботи студентів з вивчення навчальної дисципліни:

- закріплення теоретичних положень, викладених на лекційних заняттях;

- активізація творчих здібностей студента, розвиток навичок роботи з технічною літературою;
- ознайомлення з нормативною літературою;
- набуття досвіду самостійного вирішення завдань.

Індивідуальні завдання самопідготовки підсумовують знання, здобуті здобувачами вищої освіти в результаті вивчення теоретичного матеріалу, надають можливість реалізувати їх при вирішенні практичних завдань та реальними проблемами, з якими можуть зіткнутися випускники університету в своїй практичній діяльності. Виконання індивідуального завдання самопідготовки є формою поточного контролю самостійного вивчення дисципліни. При успішному виконанні всіх форм навчальної роботи студент допускається до заліку.

2. Програма дисципліни «Вступ до фаху»

2.1. Загальні вказівки

При викладенні навчальної дисципліни «Вступ до фаху» застосовується модульна система організації освітнього процесу як одна з найбільш передових і сучасних технологій навчання. Згідно з такою системою загальна кількість навчального матеріалу дисципліни, що підлягає вивченню, поділена на окремі модулі, кожний з яких являє собою коло взаємозв'язаних між собою тем. Задля сумісності з традиційною системою організації освітнього процесу прийнята така розбивка на модулі, при якій кожний з них в більшій своїй частині збігається з розділами типової програми дисципліни, рекомендованої Міністерством освіти і науки України. Кожний модуль детальніше розбивається на заняття (лекція, практичні заняття, самостійна підготовка).

Кожне заняття включає в себе декілька ключових питань схожої тематики, що підлягають детальному вивченню. Для зручності пошуку вони мають посилання на відповідні літературні джерела.

2.2. Питання для самопідготовки студентів та виконання індивідуальних завдань самопідготовки

Змістовий модуль № 1. МНАУ, історія, організація факультету.

Лекція № 1. Вступ. Історія МНАУ. Організація МНАУ.

Самостійна підготовка

1. *Історія розвитку університетської освіти:* ознайомити з історією розвитку університетської освіти у світі та в Україні.

2. *Дисципліна «Вступ до фаху» в структурі професійної готовності майбутніх інженерів:* мета, завдання дисципліни, компетентності та програмні результати навчання, для формування яких використовується навчальна дисципліна «Вступ до фаху».

3. *Миколаївський національний аграрний університет – база підготовки кадрів аграрного профілю:* історична довідка. Ступенева підготовка фахівців. Статут Миколаївського НАУ.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки

1. Етапи розвитку університетської освіти
2. Мета дисципліни «Вступ до фаху».
3. Завдання дисципліни «Вступ до фаху».
4. Компетентності дисципліни «Вступ до фаху».
5. Програмні результати навчання дисципліни «Вступ до фаху».
6. Миколаївський національний аграрний університет – база підготовки кадрів аграрного профілю.
7. Ступенева підготовка фахівців.
8. Статут Миколаївського НАУ, основні положення.

Лекція № 2. Структурні підрозділи МНАУ.

Самостійна підготовка

1. *Ознайомлення здобувачів вищої освіти з розташуванням підрозділів університету:* загальні поняття про структуру університету, ректорат, відділи університету, інститути, факультети, кафедри, лабораторії, допоміжні служби.

2. *Ознайомлення з підрозділами інженерно-енергетичного факультету:* загальні поняття про факультет, деканат, кафедри, лабораторії. Посадові особи факультету, кафедри. Технічний персонал.

3. *Ознайомлення з підрозділами головного корпусу університету у віртуальному режимі:* ректорат університету; навчальний відділ університету; науковий відділ; відділ кадрів; бухгалтерія; канцелярія; комп'ютерні лабораторії; психологічна служба; факультет обліково-фінансовий; спортивна зала.

4. *Ознайомлення з підрозділами корпусу факультету агротехнологій та факультету ТВППСБ у віртуальному режимі:* бібліотека МНАУ; факультет агротехнологій; факультет ТВППСБ.

5. *Ознайомлення з підрозділами корпусу факультету менеджменту у віртуальному режимі:* комп'ютерні лабораторії; аудиторії № 301,302,303 (для проведення конференцій та зустрічей на рівні університету); факультет менеджменту; столова.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки

1. Загальні поняття про структуру університету.
2. Ректорат університету.
3. Відділи університету
4. Інститути та факультети університету.
5. Факультети та кафедри університету.
6. Кафедри та лабораторії університету.
7. Допоміжні служби університету.
8. Поняття про факультет, деканат.
9. Посадові особи факультету, кафедри.

10. Технічний персонал факультету.
11. Навчальний відділ університету.
12. Науковий відділ університету.
13. Відділ кадрів університету та його функції.
14. Бухгалтерія університету.
15. Канцелярія університету та її функції.
16. Комп'ютерні лабораторії факультету та університету.
17. Психологічна служба університету, її функції.
18. Спортивні зали університету.

Лекція № 3. Інженерно-енергетичний факультет МНАУ.

Самостійна підготовка

1. Інженерно-енергетичний факультет МНАУ: історія виникнення факультету, етапи розвитку факультету. Структура. Посадові особи факультету, права та обов'язки посадових осіб факультету.

2. Кафедри інженерно-енергетичного факультету: кафедри факультету та склад кафедр, завідувачі кафедр та професорсько-викладацький склад кафедр, права та обов'язки завідувача кафедри, викладача.

3. Комендант інженерно-енергетичного факультету та технічний персонал: комендант факультету, його компетенції, права та обов'язки, склад технічного персоналу факультету, права та обов'язки. Внутрішній порядок на факультеті.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки

1. Історія виникнення факультету.
2. Етапи розвитку факультету.
3. Структура інженерно-енергетичного факультету.
4. Посадові особи факультету, права та обов'язки посадових осіб факультету.
5. Кафедри факультету, склад кафедр.
6. Завідувачі кафедр та професорсько-викладацький склад кафедр.
7. Права та обов'язки завідувача кафедри, викладача.

Змістовий модуль 2. Кредитно-трансферна система організації освітнього процесу у МНАУ.

Лекція № 4. Кредитно-трансферна система.

Самостійна підготовка

1. *Кредитно-трансферна система організації освітнього процесу*: основні терміни, поняття, їх визначення. Загальні положення.

2. *Теоретичні основи кредитно-трансферна система організації освітнього процесу*: дотримання загальнодидактичних вимог (послідовності та систематичності навчання; свідомості, самостійності й активності у навчанні; індивідуалізації і диференціації; професійної спрямованості; науковості; оптимізації; емоційності; зв'язку теорії з практикою) і специфічних принципів підготовки (модульності; системності; технологічності та інноваційності; діагностичності; пріоритетності змістової та організаційної самостійності; суб'єктності освітнього процесу; особистісного цілепокладання; емоційно-ціннісної орієнтації освітнього процесу; адекватності форм взаємодії суб'єктів навчання рівням засвоєння предметного змісту діяльності і рівням саморегуляції її функціональних компонентів; смислової наступності в організації діяльності).

3. *Основні завдання реалізації кредитно-трансферна система організації освітнього процесу*: система академічних кредитів, структурно-діяльнісні елементи: кредит, заліковий кредит, модуль, змістовий модуль.

4. *Організаційний компонент кредитно-трансферної технології*: форми і методи організації освітнього процесу: лекційних, семінарських, практичних, лабораторних занять, індивідуальної і самостійної роботи. Структура дидактичного комплексу.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки

1. Основні терміни, поняття, їх визначення. Загальні положення.

2. Дотримання загальнодидактичних вимог (послідовності та систематичності навчання).

3. Дотримання загальнодидактичних вимог: свідомості, самостійності й активності у навчанні.

4. Дотримання загальнодидактичних вимог: індивідуалізації і диференціації.
5. Дотримання загальнодидактичних вимог: професійної спрямованості.
6. Дотримання загальнодидактичних вимог: науковості.
7. Дотримання загальнодидактичних вимог: оптимізації та емоційності.
8. Дотримання загальнодидактичних вимог зв'язку теорії з практикою.
9. Специфічні принципи підготовки (модульність; системність).
10. Специфічні принципи підготовки: технологічність та інноваційність; діагностичність.
11. Специфічні принципи підготовки: пріоритетність змістової та організаційної самостійності.
12. Емоційно-ціннісні орієнтації освітнього процесу.
13. Адекватність форм взаємодії суб'єктів навчання.
14. Система академічних кредитів, структурно-діяльнісні елементи: кредит, заліковий кредит, модуль, змістовий модуль.
15. Форми і методи організації освітнього процесу: лекційних, семінарських, практичних, лабораторних занять, індивідуальної і самостійної роботи.
16. Структура дидактичного комплексу.

Лекція № 5. Положення про організацію освітнього процесу.

Самостійна підготовка

1. Організація освітнього процесу: освітній процес у МНАУ; денна та заочна форма навчання; принципи науковості, гуманізму, демократичності, безперервності та ступеневості навчання. Нормативно-правова база організації освітнього процесу в університеті.

2. Контроль успішності студента: контрольні заходи, види контролю – поточний, модульно-рейтинговий, семестровий, залишкових знань та підсумкову атестацію. Семестровий контроль у формі екзамену, заліку, «Положення про екзамен та заліки в Миколаївському національному аграрному університеті». Результати захисту курсових проектів (робіт).

3. Особливості проведення відрахування, поновлення здобувачів вищої освіти, та переривання їхнього навчання: «Положення про порядок поновлення на навчання

здобувачів вищої освіти у Миколаївському національному аграрному університеті»; права та обов'язки здобувачів вищої освіти; відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються в Університеті, порядок надання їм академічної відпустки.

4. *Стипендіальне забезпечення здобувачів вищої освіти:* «Положення про порядок формування рейтингу й призначення академічних стипендій здобувачам вищої освіти Миколаївського національного аграрного університету»; рейтингове оцінювання досягнень здобувачів вищої освіти; мета впровадження рейтингового оцінювання досягнень здобувачів вищої МНАУ; консолідований рейтинг; припинення виплати стипендії.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки

1. Освітній процес у МНАУ.
2. Денна та заочна форма навчання.
3. Принципи науковості, гуманізму, демократичності, безперервності та ступеневості навчання.
4. Нормативно-правова база організації освітнього процесу в університеті.
5. Контрольні заходи, види контролю – поточний, модульно-рейтинговий, семестровий, залишкових знань та підсумкову атестацію.
6. Семестровий контроль у формі екзамену, заліку.
7. Положення про екзамени та заліки в Миколаївському національному аграрному університеті.
8. Результати захисту курсових проектів (робіт).
9. Положення про порядок поновлення на навчання здобувачів вищої освіти у Миколаївському національному аграрному університеті.
10. Права та обов'язки здобувачів вищої освіти.
11. Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються в Університеті.
12. Порядок надання студентам академічної відпустки.

13. Положення про порядок формування рейтингу й призначення академічних стипендій здобувачам вищої освіти Миколаївського національного аграрного університету.

14. Рейтингове оцінювання досягнень здобувачів вищої освіти.

15. Мета впровадження рейтингового оцінювання досягнень здобувачів вищої МНАУ.

16. Консолідований рейтинг, загальні поняття.

17. Припинення виплати стипендії студентам.

Лекція № 6. Обов'язки та права здобувачів вищої освіти.

Самостійна підготовка

1. Права та обов'язки здобувачів вищої освіти: права здобувачів вищої освіти, обов'язки здобувачів вищої освіти. Статут Миколаївського національного аграрного університету. Положення про порядок реалізації права на вибір навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти у Миколаївському національному аграрному університеті.

2. Дисциплінарні стягнення за невиконання правил та обов'язків здобувачів вищої освіти: правила внутрішнього розпорядку Миколаївського національного аграрного університету, порушення трудової дисципліни, дисциплінарні стягнення за невиконання правил та обов'язків здобувачів вищої освіти.

3. Обов'язки та права викладачів МНАУ: права й обов'язки науково-педагогічних працівників університету.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки

1. Права здобувачів вищої освіти.

2. Обов'язки здобувачів вищої освіти.

3. Статут Миколаївського національного аграрного університету.

4. Положення про порядок реалізації права на вибір навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти у Миколаївському національному аграрному університеті.

5. Правила внутрішнього розпорядку Миколаївського національного аграрного університету.

6. Порушення трудової дисципліни.

7. Дисциплінарні стягнення за невиконання правил та обов'язків здобувачів вищої освіти.

8. Права й обов'язки науково-педагогічних працівників університету.

Змістовий модуль 3. Інженерна діяльність. Історія створення інженерної діяльності

Лекція № 7. Інженерна діяльність.

Самостійна підготовка

1. *Інженерна діяльність – специфічний вид людської діяльності:* поняття інженерної діяльності; актуальні питання сільськогосподарського виробництва; показники конкурентоспроможності агроінженерів; спеціалізація сільськогосподарського виробництва.

2. *Поняття інженерної діяльності:* показники інженерної діяльності; основне завдання в розвитку галузі інженерія.

3. Психологічні особливості науково технічної творчості: методів інженерної творчості. Роль колективу і особи в науково-технічній творчості. Етика науково-технічної творчості. Методи активації технічної творчості.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки

1. Через які фактори визначається конкурентоспроможність економіки держави?
2. Призначення індексу RХА.
3. Особливості визначення індексу RMP.
4. Використання індексу RТА.
5. Фактори інтенсифікації сільськогосподарського виробництва.
6. Завдання раціонального розміщення сільського господарства.
7. Розміщення видів сільськогосподарської продукції в певних регіонах.
8. Розміщення та спеціалізація виробництв.
9. Основні галузі сільського господарства лісостепу.

10. Основне завдання в розвитку галузі інженерія.

11. Психологічні особливості науково технічної творчості.

Лекція № 8. Історія виникнення інженерної діяльності.

Самостійна підготовка

1. Історія становлення інженерної діяльності.

2. Інженерна діяльність 21 століття: формування сучасного інженера в епоху науково – технічної революції. . Інженерна діяльність XXI ст. Досягнення в енергетиці, нові конструкції двигунів. Машинобудування та сільськогосподарська техніка.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки

1. Напрямки інженерної діяльності у Стародавньому Світі.

2. Перший (проінженерний) етап - етап становлення інженерної діяльності в епоху рабовласництва.

3. Другий (передінженерний) етап - інженерна діяльність в епоху Відродження і розвитку в умовах феодалізму та зародження машинного виробництва.

4. Третій етап - становлення інженерної діяльності в епоху промислового перевороту і розповсюдження робочих машин на базі парового двигуна.

5. Формування сучасного інженера в епоху науково – технічної революції.

6. Інженерна діяльність XXI ст.

7. Досягнення в енергетиці, нові конструкції двигунів.

8. Машинобудування та сільськогосподарська техніка.

3. Загальні вказівки до виконання та оформлення роботи

Робота складається з розв'язання індивідуальних завдань самопідготовки по кожній темі. Кожен здобувач вищої освіти вибирає завдання за бажанням та узгоджує з викладачем. Кожне завдання має свою назву. Студенти, які вибрали індивідуальні завдання виконують роботу згідно плану. Для цього вони повинні:

1. Уявити для себе тему індивідуального завдання самопідготовки.

2. Порядок викладення індивідуального завдання самопідготовки.

3. Обсяг матеріалу.
4. Його зв'язок з іншими завданнями самопідготовки.
5. Приступити до виконання індивідуального завдання самопідготовки.
6. Оформити індивідуальне завдання самопідготовки.
7. На практичному занятті захистити своє індивідуальне завдання самопідготовки (доповідь, тези, презентація, відеофільм, інші види захисту завдання).

Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях, де викладач пояснював порядок виконання та оформлення індивідуальних завдань самопідготовки, він зобов'язаний особисто отримати методичні вказівки до виконання індивідуального завдання самопідготовки у викладача (асистента) на консультації (графік консультацій викладача).

4. Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання самопідготовки

4.1. Загальні вимоги до оформлення роботи

Після вивчення теоретичної частини курсу, здобувачі вищої освіти виконують індивідуальне завдання самопідготовки. Індивідуальне завдання самопідготовки пишуть чітко і розбірливо на аркушах паперу формату А - 4 з полями для зауважень викладача-рецензента.

Робота виконується у рукописному виді на одному боці паперу формату А4 з розмірами сторін 210 x 297 мм. Поля: зліва - 30 мм, справа - 15 мм, зверху - 20 мм, знизу - 15 мм. Кожен абзац починається відступом, рівним 12,5 мм від лівого краю. Робота пишеться чорним чорнилом чітким розбірливим почерком, а також враховуються всі перераховані вище вимоги. Кількість сторінок індивідуального завдання самопідготовки не більше 3 – 5 сторінок. Помилки і графічні неточності, виявлені в процесі виконання роботи, допускається виправляти зафарбовуванням штрихом і написанням на тому ж місці виправлених матеріалів.

Усі сторінки роботи повинні бути пронумеровані починаючи з титульного листа (на титульному листі номер не ставиться). Номери сторінок ставляться арабськими цифрами в правому верхньому куті аркуша. Виконане індивідуальне завдання самопідготовки вкладається в обкладинку і зшивається.

Структурними елементами тексту роботи є розділ і підрозділ (глава та параграф). Розділи (глави) повинні мати порядкові номери в межах всієї роботи, позначені арабськими цифрами з крапкою, підрозділи (параграфи) - в межах кожного розділу. Номери підрозділів складаються з номерів розділу і підрозділу, розділених крапкою. В кінці номера підрозділу також ставиться крапка (наприклад 1.1., 2.1.). Найменування розділів і підрозділів повинні бути короткими. Найменування розділів і підрозділів записуються у вигляді заголовків. Перенесення слів у заголовках і підкреслення заголовків не допускається. Відстань між заголовком розділу і текстом при виконанні роботи має становити 5 – 7 мм. Відстань між заголовком підрозділу і текстом - 1 інтервал. У межах одного розділу кожний наступний підрозділ розташовується в міру закінчення попереднього. Якщо після заголовка підрозділу на сторінці міститься менше трьох рядків тексту, по підрозділ слід почати з нової сторінки.

4.2. Оформлення титульного листа індивідуального завдання самопідготовки

Титульний лист індивідуального завдання самопідготовки є першим листом індивідуальної роботи і містить загальні відомості про неї. На титульному аркуші зверху вказується назва вищого навчального закладу та кафедри, де виконана робота. У середині аркуша великим шрифтом прописними літерами розташовується назва індивідуального завдання самопідготовки. У нижній частині титульного листа вказуються прізвище та ініціали студента, найменування навчальної дисципліни, курс, спеціальність, група; нижче прізвище, ініціали вчений ступінь, вчене звання (посада) викладача. Внизу титульного аркуша зазначається місце і рік виконання роботи. Приклад оформлення титульного листа наведено у додатку 1.

4.3. Оформлення змісту індивідуального завдання самопідготовки

Якщо індивідуальне завдання самопідготовки має розділи і підрозділи необхідно починати роботу з змісту. Зміст відображає короткий зміст індивідуального завдання самопідготовки. Воно включає найменування всіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), а також введення, висновки, перелік прийнятих

скорочень, список використаної літератури та додатку. У змісті проти кожної назви окремої частини роботи в правій стороні аркуша в одну колонку проставляються номер сторінки, з якої починається ця частина роботи. Текст роботи розташовується в точній відповідності зі змістом. Якщо індивідуальне завдання самопідготовки не має розділів і підрозділів відображати зміст не треба.

4.4. Оформлення основної частини індивідуального завдання самопідготовки

В основній частині викладається зміст теми. Цю частину рекомендується розділити на питання, що розкривають сутність проблеми. Збільшувати кількість питань не слід, так як це призведе до їх поверхневої розробці чи значного перевищення обсягу роботи. Обсяг – 3 – 5 сторінок.

4.4.1. Оформлення ілюстрацій

Текстовий зміст роботи може бути проілюстровано графіками, діаграмами, схемами. Вони можуть бути розташовані як по ходу написання роботи (по можливості ближче до відповідних частин тексту), так і в кінці її на окремих сторінках або у додатку.

Ілюстрації розташовуються так, щоб їх було зручно розглядати без повороту аркуша або з поворотом за годинниковою стрілкою. Кожна ілюстрація повинна мати внизу підпис «малюнок», порядковий номер і назву. Усі ілюстрації нумеруються арабськими цифрами в межах розділу. Якщо при посиланні номер малюнка не вживається, то слово «малюнок» пишеться повністю (на цьому малюнку зображено ...). Посилання на раніше згадані ілюстрації, робляться з скороченням слова «дивись». Наприклад: «див. рис. 1.2.».

Сама ілюстрація і її назва мають бути розташовані на одному аркуші. Допускається нумерація ілюстрацій у межах всієї роботи.

Кожна ілюстрація, якщо вона не складена не особисто студентом, повинна мати посилання на літературне джерело, звідки вона була запозичена.

4.4.2 Побудова таблиць

Цифровий матеріал, представлений у роботі, як правило, оформляється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати заголовок і порядковий номер. Тема пишуть малими літерами і розміщується над таблицею посередині.

Усі таблиці, якщо їх в роботі більше одного, нумеруються арабськими цифрами. Над правим верхнім кутом таблиці міститься напис «Таблиця ...» із зазначенням її номера. Якщо в тексті лише одна таблиця, то номер їй не присвоюється і слово «таблиця ...» не пишуть. На всі таблиці в тексті роботи повинні бути посилання. Таблиці розміщують у тексті одразу за першим згадуванням про неї. Невеликі таблиці розташовують безпосередньо в тексті по ходу викладу матеріалу, для великих таблиць відводиться окрема сторінка. Таблиці, як правило, не розриваються. Не допускається розміщувати таблицю і її заголовок на різних сторінках.

Якщо таблиці не вміщуються на одному аркуші, то її переносять на інший аркуш і в цьому випадку в таблиці вводиться нумерація граф.

Таблиці повинні бути наочними, зрозумілими без звернень до тексту. В іншому випадку таблиця повинна супроводжуватися необхідними коментарями в тексті, безпосередньо прилягає до таблиці, або в спеціальному примітці до таблиці.

4.4.3. Позначення формул

Формули, якщо їх в роботі більше одного, нумеруються арабськими цифрами в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, розділених крапкою. Формулу слід розташовувати в середині рядка. Номер вказується з правої сторони аркуша на рівень формули в круглих дужках.

На номер використаної формули робиться посилання в тексті. Наприклад, «... у формулі 1.1. показана залежність ... ». Допускається послідовна нумерація формул у межах всієї роботи. Формули слід виділяти з основного тексту вільними рядками.

Якщо формула запозичена у якого-небудь автора або взята з навчального посібника, необхідно робити обов'язкову посилання на її першоджерело в тексті роботи або у примітці.

4.4.4. Посилання

У тексті роботи допускаються посилання на нормативно-правові акти, соціально-економічну літературу та інші бібліографічні джерела. Посилатися слід на

бібліографічний джерело в цілому або на його розділи і додатки. Посилання робляться на ті першоджерела, які використовувалися при написанні роботи. При надсиланні до твору (джерелу), опис якого включено в список використаної літератури, в тексті роботи після згадки про нього проставляють у квадратних дужках номер, під яким воно значиться в бібліографічному списку, і номер сторінки. Наприклад, [2.9, с.59] - стор 59 дев'ятого джерела з другого розділу списку літератури (див. пункт «список літератури»).

4.5. Оформлення переліку прийнятих скорочень індивідуального завдання самопідготовки

У тексті всі слова повинні писатися повністю. Винятки становлять загальноприйняті скорочення. Якщо в індивідуальному завданні самопідготовки прийнята особлива система скорочень, в ній повинен бути наведений перелік прийнятих скорочень, що міститься в кінці роботи перед списком літератури індивідуального завдання самопідготовки і включається в зміст.

4.6. Оформлення списку літератури індивідуального завдання самопідготовки

Список літератури повинен містити перелік літературних джерел які вивчаються в процесі дослідження проблеми, офіційні нормативні акти, спеціальні, періодичні, методичні, статистичні та інші матеріали.

При цитуванні джерел обов'язкове посилання на них з дотриманням основних правил цитування. Список літератури, використаних при написанні роботи подається у такому порядку:

1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти (Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, НПАОП, Рекомендації структурних органів влади).
2. Основна література (підручники, навчальні посібники, практикуми, курси лекцій).
3. Додаткова література (ДБН, ДСанПіН, ДСН, ДСТУ, Міждержавні стандарти, Рекомендації, Директива, Переліки).

4. Інтернет-ресурси (офіційні сайти відповідних державних органів влади, інформаційно-пошукових правових систем, бібліотек, порталів, інтернет-газет).

Літературні джерела розташовуються в алфавітному порядку за першими літерами прізвища автора або назви матеріалу.

4.7. Оформлення додатків індивідуального завдання самопідготовки

У додаток включаються матеріали, які автор вважає за доцільне винести за межі основного тексту. Додатки необхідно розташовувати після списку літератури індивідуального завдання самопідготовки.

Дані вимоги є обов'язковими для всіх виконуваних індивідуальних завдань самопідготовки, однак в окремих випадках, викладач може висунути додаткові вимоги.

4.8. Додатки

4.8.1. Оформлення титульного листа індивідуального завдання самопідготовки.

Додаток 1.

Миколаївський національний аграрний університет
Кафедра методики професійного навчання

Індивідуальне завдання самопідготовки
Тема № 1 «Вступ. Історія МНАУ. Організація МНАУ»

Виконав
Здобувач вищої освіти:
Іванов І.І.
Група: М 1/1
Керівник:
канд. пед. наук
доцент,
Горбунова К.М.

Миколаїв 2022

РОЗВИТОК АГРАРНОЇ ОСВІТИ НА МИКОЛАЇВЩИНІ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Історія прославляє битви, в яких ми вмираємо,
і уникає говорити про зорані поля,
якими ми живемо;
вона знає імена королів та їхнього потомства,
але нічого не знає про походження пшениці.
Ось безглуздя роду людського.

Буллер Р. Пшеница в Канаде. - Пг., 1923. - С. 9

Аграрна освіта і потреба в ній на Миколаївщині були обумовлені певними соціально-економічними чинниками. Кожна історична доба висувала свої вимоги до розвитку аграрної цивілізації, проте на Півдні України вони завжди були пов'язані не лише з виробництвом сільськогосподарської продукції, але й з її експортуванням. Саме можливість вивозити морем великі партії зерна та вовни надали розвиткові сільського господарства у Північному Причорномор'ю товарного характеру.

Період заселення грецькими античними колоністами в VI ст. до н.е. Північного Причорномор'я став першим періодом запровадження широкого товарного сільськогосподарського виробництва в нашому регіоні.

Експорт зерна завжди приносив мешканцям краю значний прибуток. А якщо якась справа приносила прибуток, її слід було розвивати та удосконалювати. Тому в сільгоспвиробництво слід було вкладати певні кошти, працю та знання. І важко визначити, що в цій тріаді було визначальним.

Першим освітнім закладом, у якому приділялася значна увага аграрній освіті, була Ольвійська гімназія. Ольвія – давньогрецька колонія, що проіснувала майже тисячу років. Одним з вагомих важелів її економіки був експорт зерна. Давня Греція, через демографічний вибух, була перенаселена, не мала достатньої кількості родючих ґрунтів і тому потребувала сільськогосподарської продукції. Самі ольвіополіти зерна не вирощували, а займалися посередницькою торгівлею. Вони масово скуповували сільгоспродукцію у місцевих племен скіфів і переправляли її з величезними прибутками до Греції. Саме посередницька торгівля зерном дозволила розбагатіти багатьом ольвійським родинам. Їх будинки почали прикрашати колони та скульптури з дорогоцінного імпортного мармуру.

Крім того, Ольвія мала хору – сільську округу. Тому необхідність в аграрних знаннях була очевидною. В ольвійській гімназії поруч з традиційними предметами філософією, етикою, риторикою, гімнастичними вправами, викладалися основи землеробства, мистецтво укладання торгівельних договорів [1, 176].

Тривалий час наш край залишався малозаселеним. І лише після руйнування Запорозької Січі в 1775р. Миколаївщина вкрилася козацькими хуторами. Російсько-

турецькі війни останньої третини XVIII ст. сприяли активній російській колонізації. Катерина II охоче роздавала вільні землі служилому дворянству. Дворянство облаштувало свої степові господарства, спочатку віддаючи перевагу вівчарству, а вже потім землеробству. Невдовзі після заснування Херсону, було засновано Миколаїв та Одесу. Херсон перетворився на губернське місто. Одеса стала відкритим містом-портом. Миколаєву випала доля стати військово-морською базою Чорноморського флоту, практично закритим гарнізоном.

З відкриттям Одеського морського порту у місцевих землевласників з'явилася можливість експортувати свою аграрну продукцію. Реалізація зерна на зовнішніх ринках приносила більший прибуток, ніж на внутрішньому. Активізувалася діяльність купців-посередників, які скуповували зерно в селянських господарствах і власними підводами привозили його до Одеси. З'явився сенс удосконалювати виробництво сільгоспродукції. Саме тоді постала проблема створення осередків аграрної освіти. Вони набували різних форм, мали різну структуру та різні можливості для втілення власних аграрних проектів.

Крім того, для швидкого створення інфраструктури Чорноморського флоту, слід було заводити велику кількість (бажано рентабельних) селянських господарств. Ці господарства безпосередньо на місцях могли забезпечувати постачання міста Миколаєва продовольством, що значно полегшувало завдання інтендантської служби.

Першою сільськогосподарською школою не лише на Миколаївщині, але й в Російській імперії, стала школа землеробства, заснована Михайлом Єгоровичем Лівановим в містечку Богоявленську (нині Жовтневе, район Миколаєва). Це містечко виникло значно раніше Миколаєва. І поки місто розбудовувалося, всі адміністративно-військові служби знаходилися там.

Слід віддати належне засновникам Миколаєва Г.О.Потьомкіну та М.Л.Фалєєву, які дбали про створення не лише Чорноморського флоту, але й всієї інфраструктури. Одним з перших заходів Потьомкіна в цьому напрямі була відправка до Англії трьох ад'юнктів з метою набуття досвіду з розведення племінних коней та овець. «Светлейший» князь був також ініціатором розсадження на півдні Миколаївщини виноградників, а М.Л.Фалєєв активно займався озелененням новоствореного міста [2, 74].

Перша вітчизняна школа землеробства в Богоявленську виникла, безумовно, під протекторатом Потьомкіна. Вона проіснувала близько семи років (з 1790 по 1797р.) і сприяла розвитку сільськогосподарської культури на півдні України. «Плуги, борони та інші знаряддя землеробства потроху входять у застосування місцевих мешканців», – писав Ліванов в листі 1792 року [3, 111].

Потьомкін виділив Ліванову землі з фонду Чорноморського відомства, на яких були розбиті дослідні поля [4]. Він всіляко сприяв діяльності школи землеробства.

На жаль, передчасна смерть Потьомкіна позбавила школу землеробства покровителя. Миколаївщині не одне десятиліття, а, можливо, і століття доведеться чекати особистості з широкими державницькими поглядами, яка б глибоко усвідомлювала необхідність створення осередків аграрної освіти в регіоні багатому на родючі ґрунти.

Ліванов і Потьомкін були однодумцями і впевнено прокладали шляхи для майбутнього. М.Є. Ліванов народився в 1751 р. Московський університет він закінчив в 1772 р. з відзнакою. Безпосереднім його вчителем був проф. М.І. Афонін. Здібний

студент був відправлений на стажування до Оксфордського університету і кращих господарств країни. Ліванов обрав для себе спеціалізацію тваринництво, але багато уваги приділяв проблемам землеробства.

Після повернення на батьківщину був призначений професором ще не побудованого Катеринославського університету, а в березні 1786 р. він був відправлений до Криму, де розгорнув велику діяльність із засвоєнню цілинних ділянок землі.

Наприкінці 1788 р. колезький асесор Ліванов, а пізніше надвірний радник (цей чин відповідає чину підполковника) знаходився у числі чиновників для особливих доручень при Потьомкіні під час штурму турецької фортеці Очаків. І якщо турецькі кулі обійшли Ліванова, то розвідки земних копалин, якими він займався, принесли каліцтво на все життя. Коли в 1789 р. в одному з пробурених шурфів зривали порох, Михайла Єгорович був тяжко контужений. Як наслідок – параліч лівої частини тіла. Незважаючи на те, що його здоров'я повністю вже не відновилося, він майже до самої смерті (більш ніж 10 років) продовжував працювати.

Активно працюючи в Богоявленській школі землеробства, Ліванов паралельно написав і видав підручник з тваринництва, який побачив світ у Петербурзі в 1794 р. Тваринництво в Російській імперії перебувало на низькому рівні, теоретичні питання цієї галузі не в повній мірі хвилювали громадськість. Тому появу нової книги зустріли повним мовчанням. Ліванов, вочевидь, розумів це: «Я гадаю, що пани домоводці санктпетербурзькі істин в цьому творі не ймуть», – писав він в 1795 р. [5, 112].

Інша справа – Південна Україна. Тут відбувалося інтенсивне засвоєння земель. Лише в першій половині XIX ст. посівні площі зросли у 25 разів. Широкого застосування зазнало вівчарство та торгівельно-промислове садівництво [6, 43]. Миколаївщина потребувала узагальненого теоретичного досвіду Ліванова і тому він підготував нове видання своєї книги, що об'єднало всі його дослідження в галузі землеробства і тваринництва, у тому числі з молочного господарства і птахівництва. Книга вийшла друком 1799 року в Миколаєві в типографії Чорноморського штурманського училища [7].

М.Є. Ліванов правильно оцінював перспективи розвитку агрономії і тваринництва у степовій Україні. Він вважав головними галузями для півдня України розведення великої рогатої худоби м'ясного напрямку та тонкорунне вівчарство. У створенні високопродуктивного тваринництва важливе значення має грамотне й раціональне вирощування кормових культур.

М.Є.Ліванов був людиною мужньою, наполегливою і працюютою. Завдяки своїй високій професійній освіченості і кмітливості він глибоко обґрунтував і стверджував в своїх роботах, що «немає землі, яка б при розумному обробітку залишалась би зовсім безплідною...» [8]. Він висловив думку, що при багаторічній монокультурі ґрунт збіднюється на необхідні для рослин поживні речовини і врожайність культур знижується, тоді як інші культури на цьому ґрунті можуть розвиватися й давати задовільний врожай. Таким чином, Ліванов обґрунтував основи формування сівозмін та дослідив деякі з них, враховуючи кліматичні умови Північного Причорномор'я, строки звільнення поля попередником тощо.

Він пропагував покращений обробіток ґрунту шляхом застосування машин та знарядь праці в землеробстві. Мине кілька десятиліть і через Одеський, а потім і Миколаївський порти до Херсонської губернії почнуть надходити

сільськогосподарські машини, що найбільш прогресивні поміщики використовували в своїх господарствах. А рівно через століття, наприкінці ХІХст., збулося передбачення професора Ліванова про корисність безплужного землеробства, батьківщиною якого стали Південні степи.

Ліванівську школу із Богоявленська в 1797 р. було переведено до Паловська під Петербургом під тією ж назвою. Туди ж переїхали і ад'юнкти. Ліванов через важкий стан здоров'я залишився в Миколаєві, де і був похований.

Незважаючи на інтенсивне засвоєння південних ґрунтів і необхідність створення осередків аграрної освіти, Миколаїв в силу геополітичних планів Російської імперії залишався протягом майже всього ХІХ ст. закритою базою Чорноморського флоту. Між тим потреба в такій освіті ставала дедалі необхіднішою.

Землевласники, маючи можливість через Одеський порт експортувати сільськогосподарську продукцію, прагнули підвищити рентабельність власних господарств. Проте бракувало як досвіду, так і ґрунтовних теоретичних знань. Але головною проблемою була відсутність фахівців-аграріїв. Не кожен поміщик мав змогу дозволити собі випусувати фахівців з-за кордону. Тим більш, що фахівців потрібно було багато. Тому їх слід було готувати безпосередньо на місцях.

Наприкінці 70-х-на поч.80-х років ХІХст. уряд ужив низку заходів, щодо розвитку сільськогосподарської освіти. У 1883р. було прийнято «Положення для нижчих сільськогосподарських шкіл», яке законодавчо регулювало діяльність відповідних середніх і нижчих навчальних закладів. Його прийняття значною мірою сприяло розвитку сільськогосподарської освіти, оскільки цей документ надавав право земствам, товариствам і приватним особам відкривати такі школи.

У Катеринославі, Харкові, Полтаві, Умані, Херсоні відкрилися казені сільськогосподарські училища, що готували агрономів, землемірів, управителів маєтків. На півночі Миколаївщини в с. Мигія у маєтку відомих поміщиків Скаржинських у 1890 р. було відкрито приватну сільськогосподарську школу.

Засновником і управителем сільськогосподарської школи був Йосип Петрович Скаржинський. Школа отримала назву Ольгинської на честь його дружини. Школа була розрахована на 226 учнів. Навчання тривало 4 роки. Школа мала 100 десятин землі, необхідний інвентар і тягло. У 1895 р. її було передано в дарунок царській казні [9, 31].

Заснування сільськогосподарської школи стало логічним результатом інтенсивної діяльності не одного покоління Скаржинських. Вони перетворили Мигію в центр переробної промисловості. Їх млини випускали чотири сорти борошна і різного виду крупи, які постачалися в різні місця, у тому числі до Константинополя. Крім млина, працювала суконна фабрика та винокурений завод [10].

Центральна постать роду – В.П.Скаржинський (1788-1861) проводив велику роботу з лісонасадження та розведення садів (понад 40 га). Він розробив агротехніку вирощування посадкового матеріалу, який пристосовував до місцевих умов. Акліматизував ряд дерев і кущових порід Північної Америки і Західної Європи. Сусідам допомагав порадами і саджанцями, навчав садівництву і лісівництву селянських хлопців.

Сучасники високо цінували прогресивну діяльність В.П.Скаржинського та називали його основоположником і головою малоросійських лісівників. Вільне економічне товариство нагородило його великою золотою медаллю, а Товариство

сільського господарства обрало почесним членом. Тож не дивно, що онук В.П.Скаржинського Йосип заснував в Мигії сільськогосподарську школу. Він прагнув продовжити справу свого діда з аграрного просвітництва.

1904 р. за розпорядженням Міністерства сільського господарства Мигійській Ольгинській сільськогосподарській школі було «прирізано» ще 500 га землі. 31 січня 1913 року Ольгинську школу було перетворено в Ольгинсько-Скаржинське нижче сільськогосподарське училище, де працювало 4 викладачі, а на казенному кошті перебувало 72 учні. Училище відіграло чималу роль у поліпшенні агрокультури навколишніх районів. Його випускники працювали агрономічними старостами, інструкторами, секретарями аграрних товариств. 1911 року в училищі вперше було застосовано телефон та електрику.

Ольгинсько-Скаржинське нижче сільськогосподарське училище своєю діяльністю сприяло модернізації сільського господарства Південної України. Адже суспільно-політична практика початку ХХ століття в Російській імперії свідчила про пошук кономічної моделі подальшого розвитку. У центр її, враховуючи аграрний уклад Російської імперії, було поставлено аграрне питання. Фахівців-аграріїв потребували власники великих земельних латифундій, що перейшли на капіталістичні рейки, створивши ефективні, багатогалузеві господарства. Залучення освічених сільськогосподарських кадрів стало нагальною проблемою і для заможних селян після перетворення землі на товар.

Скуповуючи великі земельні наділи, селяни прагнули якомога скоріше повернути вкладені гроші. Це змушувало їх звертатися по допомогу до фахівців, освічених у галузі сільського господарства.

Ольгинсько-Скаржинське сільськогосподарське училище в Мигії сприяло інтенсивному розвитку не лише аграрної освіти в Україні, але й веденню практичного землеробства й тваринництва. Маючи дослідні поля та тваринницькі господарства, училище фактично відіграло роль дорадчого центру. У ньому селяни завжди мали можливість отримати необхідні консультації.

Суттєві зміни відбувалися і на півдні Миколаївщини. 1862 року в місті Миколаєві було відкрито торгівельний морський порт. У Одеського порту з'явився конкурент. У зв'язку з будівництвом нових залізничних ліній Миколаїв – Херсон (1907), Миколаїв – Одеса (1914), Миколаїв – Снігурівка (1915) та нового елеватору порт розширив свої операції. До порту переважно прибували іноземні вантажні кораблі. Основу Миколаївського сільськогосподарського експорту склали хліб та хлібопродукти. На першому місці в Миколаєві з вивозу була пшениця сорту Гірка, яка високо цінувалася на міжнародному хлібному ринку. На другому місці знаходилася озима пшениця [11].

Слід зазначити, що привабливість морської торгівлі перед сухопутною полягала в способі транспортування товарів-судна рухалися у декілька разів швидче за суходольні транспортні засоби й брати набагато більше вантажу, що давало значні прибутки.

Ще гостріше постало в Миколаєві питання про створення закладу аграрної освіти. Вигідне розташування портового міста в центрі Північнопричорноморського регіону сприяло позитивному вирішенню цієї проблеми.

1903 року Миколаївський градоначальник контр-адмірал Оскар Адольфович Енквіст звертається з офіційним проханням до Міністерства народної освіти, в якому

зазначає про необхідність відкриття в Миколаєві вищого сільськогосподарського навчального закладу, «чого потребує край, відпускаючий тільки за кордон щорічно близько 200 млн пудів хліба» [12].

Проте Російська імперія мала інші плани щодо Миколаєва як бази Чорноморського флоту. Тому місто отримало дозвіл на відкриття технологічного інституту і заборону на відкриття сільськогосподарського вищого навчального закладу [13]. Так у місті з'явилося середнє механіко-технічне училище. При ньому існувала нижча реміснича школа.

Проте нагальна проблема браку аграрної освіти не могла зникнути сама собою. Тому вирішення її взяли на себе зацікавлені особи, а саме: землевласники, що широко використовували передові технології, а також органи місцевого самоврядування – земства.

Щорічно, а іноді двічі на рік, в Миколаєві влаштовувалися сільськогосподарські виставки, які перетворювалися в справжні школи передачі передового аграрного досвіду. Накопичений матеріал зберігався в спеціально облаштованому так званому Селянському будинку. Активними учасниками цього проекту були зразкові землевласники Бутович, Кир'яков, Рено, Скаржинський. За їх ініціативою на початку ХХ ст. в Миколаєві було засновано Землеробський притулок для безпритульних дітей. Його спеціалізація – сільськогосподарська освіта. Притулок мав стаціонарне приміщення і землі відведені під обробіток.

За ініціативою земства Херсонського повіту (Миколаїв та велика частина сучасної Миколаївської області входили до складу Херсонського повіту Херсонської губернії) вчителі земських шкіл проходили стажування в Херсонському сільськогосподарському училищі. На місцях вони створювали дослідні поля на зразок Херсонського дослідного поля (заснованого 1889 р.). Основним завданням цих заходів було надання агрономічної допомоги сільському населенню Херсонської губернії [14].

У радянські часи аграрна освіта на Миколаївщині значно розширилася.

1920 року Ольгинсько-Скаржинське сільськогосподарське училище в Мигії перетворилося у вищий навчальний заклад вузької спеціалізації – сільськогосподарський технікум зі спеціальностями: рільництво, тваринництво, інтенсивні культури. 1929 року Мигійський сільськогосподарський технікум як вищий навчальний заклад було ліквідовано і на його базі створено середній навчальний заклад – Мигійський радгосп-технікум насінництва.

1958 року на базі радгосп-технікуму було відкрито відділення «Шовківництво», а 1972 року до нього було приєднано Новополтавський ветеринарний технікум. 1998 року його було перетворено у Мигійський державний аграрний технікум, а 2003 р. введено до структури Миколаївського державного аграрного університету. На сьогодні зазначений навчальний заклад має статус Мигійського коледжу Миколаївського державного аграрного університету.

Інший аграрний освітній заклад було відкрито у Вознесенську.

Історія Вознесенського сільськогосподарського технікуму починається з 1926 р., коли в селі Трикрати (тоді с. Скаржинка) Вознесенського району на базі маєтку поміщика Скаржинського була організована молодіжна батрацька комуна. Членами її були юнаки і дівчата віком від 14 до 19 років, переважно сироти, які втратили батьків під час першої світової і громадянської воєн. Сільською Радою цій Комуні було передано два житлових приміщення, парк, сад, город, парники, 20 га ріллі, 6 коней, 6

корів і сільськогосподарський реманент. Усі роботи в полі, городі і в саду виконували комунари.

На базі цієї комуни 1927 року було організовано Трикратську сільськогосподарську професійну школу. 1928 року рішенням Одеського облземвідділу школу було реорганізовано в садовиноградний технікум з переведенням його до м. Вознесенська.

Перший прийом молоді проведено на базі семирічної освіти. Навчання тривало чотири роки, і в 1931 р. відбувся перший випуск 18 молодших агрономів інтенсивних культур. 1930 року технікуму присвоєно звання ім. О.Д. Цюрюпи.

До його складу увійшли Парутинська і Блоквинська сільськогосподарські школи. Технікуму передано 22 га виноградників, 5 га садів, лісові угіддя площею 50 га на північній межі м. Вознесенська. У господарстві технікуму були коні, корови, свині, реманент.

Під навчальний корпус було відведено будинок пивоварного заводу, який до революції належав австрійцю Фільменту. Але у зв'язку з тим, що цей будинок важко було пристосувати під навчальний корпус, його незабаром обміняли на будинок по вулиці Іпатова. Тут було 5 класних кімнат. Згодом цей корпус реконструйовано, добудовано і тепер він ще використовується як лабораторний.

Під гуртожитки для студентів у місті виділено декілька житлових будинків; організовано також учительська їдальня. Усі учні технікуму одержували стипендію в розмірі 25 крб. на місяць. Навчаючись, студенти одночасно виконували всі сільськогосподарські роботи в полі, саду і на виноградниках.

У 1933-37 рр. технікум готував молодших агрономів-садоводів, але з 1937 р. його перефільовано на агролісомеліоративний. Технікуму було передано будинки і землі Вознесенського держлісорозсадника. З 1939 р. почало працювати заочне відділення зі спеціальності - агролісомеліорація.

До війни в технікумі відбулося 11 випусків молодших агрономів з плодівництва та агролісомеліорації. Підготовлено 317 спеціалістів.

Під час Великої Вітчизняної війни всі приміщення технікуму було зруйновано, обладнання знищено.

1945 року було відбудовано господарські приміщення, бібліотеку, їдальню. В аудиторіях з'явилися типові меблі, обладнання, створена хімлабораторія. Але все ж заняття проводились у дві зміни, з 8 ранку до 23 години з перервою з 14 до 16 години. У гуртожитках мешкало лише половина студентів. У повоєнні роки, включно до 1946 р., технікум готував агрономів-лісомеліораторів [15].

Наказом Міністра вищої освіти України від 15 липня 1946 року технікум знову перефільовано на підготовку агрономів під назвою Вознесенський технікум виноградарства.

Молоді спеціалісти направлялися на роботу в сільськогосподарські, підприємства Миколаївської, Одеської, Вінницької, Хмельницької, Запорізької, Донецької, Дніпропетровської, Херсонської областей, а також до Молдавії і Криму.

У 1960-1965 рр. відбувався прийом на спеціальність «шовківництво». Наказом Міністерства сільського господарства України № 531 із Заводського зоотехнічного технікуму Одеської області було переведено до Вознесенського технікуму відділення захисту рослин, і з цього часу, тобто з 1 вересня 1965 р., технікум називається сільськогосподарським.

З 1984 р. технікум знову перепрофільовано: відкрито прийом на спеціальність «Бухгалтерський облік у сільському господарстві» (денна і заочна форми навчання).

1991 року відкрито нову спеціальність «Правознавство» із спеціалізацією «Сільське господарство», а з 1993 р. розпочато підготовку фахівців з нової спеціальності «Організація комерційної діяльності на підприємствах АПК». Таким чином, наприкінці 90-х років технікум мав три спеціальності, на які проводився прийом сільської молоді, що закінчила повну середню школу.

Одним із старих сільськогосподарських навчальних закладів на Миколаївщині є Новобузький технікум механізації та електрифікації сільського господарства. У 1924 р. у приміщенні розформованої ще у 1920 р. учительської семінарії почала роботу агропромшкола з трирічним терміном навчання.

1931 року на її базі було створено технікум механізації сільського господарства, реорганізований через рік в технікум соцобліку, а пізніше - в агрономічний.

Під час окупації Нового Бугу (серпень 1941 – березень 1944) технікум не працював. Відновлений в 1944 р. технікум продовжує підготовку і випуск агрономів до 1949 року. Реорганізований у 1947 р. в технікум механізації сільського господарства, став готувати техніків-механіків шляхом стаціонарного, а з 1953 р. – і заочного навчання.

Навчальне господарство зернового та м'ясо-молочного напрямку, навчально-виробничі майстерні, класи і лабораторії, різноманітне обладнання, наочні посібники, ТЗН – все це створює відповідні умови для проведення теоретичних та практичних занять учнів на належному рівні.

У 1965 р. відкрите нове відділення «Електрифікація сільського господарства». З 1984 р. у технікумі почали навчати учнів із спеціальності «Технік-будівельник». З 1991 р. на цих двох спеціальностях працює двоступенева система підготовки кадрів.

Повертаючись до Миколаєва, слід зазначити, що Селянський будинок як осередок аграрної освіти було реорганізовано в Будинок колективіста. Крім того, в місті наприкінці 20-х років ХХ ст. було відкрито Сільськогосподарський музей як центр передачі передового досвіду. На жаль, їх приміщення і колекції до наших часів не збереглися.

Ще з післявоєнних років в області склалась певна система підготовки кадрів для села. Досить плідно працювали в цьому напрямку сільські професійно-технічні училища, 4 сільськогосподарські технікуми. Фахівці вищої кваліфікації в господарствах області поповнювалися за рахунок випускників Одеського, Херсонського та ряду інших сільськогосподарських ВНЗ.

У жовтні 1947р. постановою Миколаївської облради депутатів трудящих в Миколаєві було організовано Державну школу по підготовці кадрів колгоспів. Школі було виділено приміщення за адресою 9-та Слобідська, 40, корп. 4. при ній було створено 6-ти місячні курси з перепідготовки голів колгоспів [16].

Про важливість цього закладу свідчить той факт, що вже в 1954 р. було розпочато будівництво великої нової будівлі на розі вулиць Паризької Комуни та 5-ї Повздовжньої. Будівництво проводилося підрядною організацією БМУ-2 Миколаївського облбудтресту. На будівництво було відпущено асигнувань через Сільгоспбанк 967600 крб. [17].

Проте село і далі потребувало кваліфікованих аграрних кадрів. З особливою гостротою це питання постало після XX з'їзду КПРС, на якому було порушено проблему наповнення сільськогосподарського виробництва фахівцями-аграріями.

Наказом Міністерства сільського господарства УРСР від 18 червня 1956р. було організовано Миколаївський сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку. Йому на баланс було передано учбово-дослідне господарство з усіма активами та пасивами Миколаївської середньої сільськогосподарської школи по підготовці голів колгоспів [18].

З чого ж складалася навчально-матеріальна база новоствореного технікуму? В навчальному корпусі розташовувалося 10 навчальних аудиторій, 5 кабінетів (рослинництва, тваринництва, політекономії, меліорації і бухгалтерського обліку) червоний куток і приміщення для бібліотеки. В 1956-1957 навчальному році в технікумі навчалося 260 студентів та 120 чоловік на річних курсах. Нестача приміщень примушувала проводити заняття в дві зміни. Обладнання гостро не вистачало. Наприклад, кабінет бухобліку мав на балансі:

<i>1. Рахівних машин марки СДУ-138</i>	<i>4 шт.</i>
<i>2. Логарифмічних лінійок</i>	<i>49 шт.</i>
<i>3. Арифмометрів, сильно зношених</i>	<i>13 шт.</i>
<i>4. Рахівниць конторських</i>	<i>164 шт.</i>
<i>5. Рахівниць навчальних</i>	<i>1 шт.</i>

Протягом року бракувало бланків і книг бухгалтерського обліку [19].

Невдовзі технікум набув статусу закладу підготовки та перепідготовки керівних кадрів сільського господарства. Серед сільськогосподарських технікумів регіону Миколаївський сільськогосподарський технікум був єдиним, що мав такий специфічний напрям та статус.

Відповідно до завдань керівних партійних органів для сільського господарства, потреба в перепідготовці аграрних керівних кадрів середньої ланки постійно зростала. Власне кажучи, на селі освіту мали одиниці. Між тим вимогою часу було висування на більш-менш значущі посади саме дипломованих спеціалістів. Цього потребувало і створення розгалуженої системи меліорації. Отже, постала проблема позширення Миколаївського сільськогосподарського технікуму бухгалтерського обліку.

1961 року Миколаївським міськбудом було зведено нову капітальну споруду сільськогосподарського технікуму на вулиці Паризької Комуни. Побудована в неокласичному стилі, нова будівля технікуму одразу стала архітектурною прикрасою міста Миколаєва.

1966 року на підставі наказу Миколаївського обласного управління сільського господарства за № 190 від 19 серпня 1966 року Миколаївський технікум бухгалтерського обліку було переіменовано в Миколаївський сільськогосподарський технікум з підпорядкуванням Міністерству сільського господарства УРСР [20].

Велика кількість студентів примусив технікум розширити матеріально-технічну базу і розпочати добудову додаткових площ. Проте в 1984 році за наказом Міністерства сільського господарства Миколаївський сільськогосподарський технікум було розформовано. Його факультети було переведено до Новобузького та Вознесенського сільськогосподарських технікумів. Споруду Миколаївського сільськогосподарського технікуму було передано новоствореній Миколаївській філії Одеського сільськогосподарського інституту. Шлях до її відкриття був непростим.

На Миколаївщині найбільш відповідальна ланка кадрового забезпечення подальшого підйому сільськогосподарського виробництва, діяла не завжди результативно й не задовольняла повною мірою потреб агропромислового комплексу в учених-агрономах, зооінженерах, інженерах-механіках. У багатьох колгоспах і радгоспах наприкінці 70-х - на початку 80-х років переважна більшість провідних фахівців не мала вищої освіти, орієнтувалася у своїй роботі головним чином на набутий за попередні роки своєї біографії практичний досвід і, як результат, не завжди виявляла глибоку зацікавленість щодо впровадження новітніх досягнень сільськогосподарської науки. Це, зрозуміло, не могло сприяти інтенсифікації виробництва на селі. Керівники сільськогосподарських підприємств ставили ці питання перед органами місцевої влади, вносили різні пропозиції щодо його вирішення. Найбільш радикальним шляхом вважалося заснування власного сільськогосподарського інституту. Але такий крок був би і найбільш важким, він вимагав значних коштів, великих організаційних зусиль, створення матеріально-технічної бази нового навчального закладу, забезпечення його професорсько-викладацькими кадрами.

Цей процес був дуже складним. Та й час був непростий. У 1983 році вийшло рішення Ради Міністрів СРСР про скорочення прийому до вищих навчальних закладів на 12 %. У зв'язку з цим постало питання про закриття Миколаївського філіалу Одеського інженерно-будівельного інституту, який уже було укомплектовано викладачами і співробітниками, які, по суті, залишалися без роботи.

Південь України завжди страждав від погодних умов, засух. На порядку денному того часу стояло питання зрошування земель у регіоні. Велася “велика будова віку” – перекриття Дніпро-Бузького лиману, перекачування води з Дунаю. Для вирішення цих проблем потрібні були кваліфіковані спеціалісти. За цим проектом передбачалося збільшити площу зрошуваних земель в південній частині України до 800 тис. гектарів. Тож обком КПУ і облвиконком вирішили, обґрунтувавши проблему, вийти з пропозицією в республіканські органи влади, щоб на базі скороченого інженерно-будівельного факультету, його матеріально-технічного і кадрового забезпечення створити вищий навчальний заклад сільськогосподарського профілю. Мотивували це тим, що в такому великому аграрному регіоні, як Миколаївська область (більше 2 млн. гектарів сільгоспугідь), не було жодного науково-дослідного чи навчального вищого закладу, а відсоток основних сільськогосподарських професій – бухгалтерів, інженерів, зоотехніків з вищою освітою становив менше чверті від потреби.

Планувалося, що ці заклади поступляться своїми лімітами і за рахунок них буде відкрито філіал Одеського сільськогосподарського інституту. Але 6-годинна розмова ні до чого не привела, тому що ректори категорично відмовилися поділитися коштами.

В Україні відмовилися віднайти кошти на фінансування філіалу, ці питання почали вирішувати через союзні органи влади. 12.04.1984 року було видано розпорядження № 675 про створення закладу. 10 травня 1984 року з'являється наказ про відкриття Миколаївської філії Одеського сільськогосподарського інституту. Невдовзі перших своїх студентів прийняли агрономічний, зооінженерний, економічний факультети з денною і заочною формами навчання.

Трохи пізніше було організовано і факультет механізації сільського господарства. Усього ж у 1984-1985 навчальному році тільки на денному відділенні нараховувалось 440 студентів. На знову створених п'яти кафедрах працювало 28

викладачів, серед яких 16 мали науковий ступінь і вчене звання. Завдяки наполегливій праці професорсько-викладацького складу, який в свій час працював в колишній філії інженерно-будівного інституту і був запрошений до нового вищого навчального закладу, було забезпечено викладання загальноосвітніх дисциплін. Що стосується спеціальних дисциплін, до яких студенти мали приступити на II-III курсах, то у зв'язку із браком часу потрібні були дійсно неординарні, глибоко продумані заходи, аби запросити до Миколаєва фахівців з інших міст, своєчасно організувати працездатний колектив, забезпечити їх житлом і налагодити на високому рівні увесь навчально-виховний процес.

Враховуючи обставини, що склались, колишній обком КПУ і облвиконком прийняли спеціальне рішення про позачергове надання житла викладачам сільськогосподарського профілю. Це дозволило прийняти на роботу відомих вчених докторів наук, професорів Глуховського А.Б., Берестова В.О., Бабкова В.О., Карамана М.М., досвідчених фахівців сільськогосподарського виробництва Давиденка В.М., Гардера Є.І., Кота Е.П., Козлова С.Г. Крім того, на посади викладачів прийшли Горобець О.С., Іванова В.Д., Гребенюк Г.І., Самойлик І.Д., Сорокіна М.І., Роман І.І., Куксов Л.І., а сформовані факультети відповідно очолили доценти: агрономічний – Бобров С.О., зооінженерний – Цуканов В.Т., економічний – В'юн В.Г., механізації сільського господарства – Шебанін В.С.

Уже перші роки існування філії засвідчили, що складався дієздатний колектив науковців-педагогів, який спроможний успішно готувати кадри фахівців високої кваліфікації для агропромислового комплексу Миколаївської області і для південного регіону республіки в цілому. Велика заслуга в цьому безумовно належала першому ректорові Кулішу М.Ю.

У 1994-1995 навчальному році, тобто лише через 10 років з часу свого заснування, Миколаївський сільськогосподарський інститут постав як сучасний вищий навчальний заклад. У його трьох навчальних корпусах було обладнано лекційні аудиторії, приміщення для проведення практичних, семінарських, лабораторних занять. Створені спеціалізовані лабораторії на всіх його факультетах, встановлено функціональне обладнання, різноманітні прилади. На факультеті механізації сільського господарства було створено парк сільськогосподарських машин, автопарк. Студенти мали можливість опановувати найбільш поширені робітничі професії ще в процесі навчання в інституті.

На економічному факультеті було створено комп'ютерні класи і спеціалізовані лабораторії, обладнані електронно-обчислювальною технікою. Було відкрито спеціальності «Облік і аудит», «Аграрний менеджмент». Справжнім координатором і непоганим, каталізатором наукових розвідок у різних сферах організації управління, решти економічних аспектів процесу сільськогосподарського виробництва стала створена при інституті Вчена Рада із захисту кандидатських і докторських дисертацій.

Багато часу в навчальному процесі було відведено навчальній і виробничій практиці, яку студенти проходили на базі сільськогосподарських підприємств або на базі навчального господарства інституту, яке розташоване на 5 тис. гектарів землі і мало все необхідне для забезпечення повноцінної практики безпосередньо сільськогосподарського виробництва.

Цій же меті – наближенню навчального процесу до безпосереднього сільськогосподарського виробництва – служили також створені в ряді радгоспів,

колективних сільськогосподарських підприємствах, а також в інститутському господарстві – філії провідних кафедр інституту.

Виправданим засобом удосконалення навчального процесу було залучення студентів до науково-дослідної і проектно-конструкторської роботи. Наприкінці 90-х років різними видами науково-дослідних робіт займалося понад 540 студентів, що становить майже від 35% загальної кількості їх на денному відділенні.

Приблизно 70% науково-викладацького складу інституту займалися різними видами дослідницької роботи.

Важливого значення в інституті надавалося виховній роботі, організованій ректоратом, деканатами, кафедрами, наставниками академічних груп. Інститут надавав усім бажаючим студентам місця з усіма зручностями в гуртожитках, що розташовані поблизу навчальних корпусів.

З метою організації безперервного процесу навчання в 1994-1995 н.р. вперше було укладено договори про співробітництво інституту з сільськогосподарськими технікумами області, розташованими в Новому Бузі, Вознесенську, Мигії. Підключився до співробітництва також технікум харчової промисловості з м. Бердянська Запорізької області.

З часом, коли було створено необхідну матеріально-технічну базу, форма управління філією, що існувала, почала стримувати розвиток підготовки кадрів вищої кваліфікації. Тому постало питання про перетворення Миколаївської філії Одеського сільськогосподарського інституту в самостійний вищий навчальний заклад, і 1991 року такий статус було отримано. 1999 року Миколаївський державний сільськогосподарський інститут набув статусу Миколаївської державної аграрної академії. За рішенням Державної акредитаційної комісії України Академії було надано найвищий IV рівень акредитації. 2002 року Академія була перетворена на Миколаївський державний аграрний університет (МДАУ).

Будь-яке суспільне, політичне, соціоекономічне явище завжди пов'язане з певною особистістю. Саме непересічна, енергійна особистість з державницьким світоглядом здатна не лише оцінювати і прогнозувати певну ситуацію, але й втілювати великі стратегічні проекти у життя.

Поштовхом до бурхливої розбудови аграрної освіти на Миколаївщині на початку XXI ст. стали одразу декілька чинників. По-перше, це розширення експорту зерна та деяких видів технічних культур, по-друге, безперечна потреба в підготовці сучасних кваліфікованих кадрів фахівців-аграріїв, по-третє, створення осередку однодумців з корпоративною свідомістю в стінах МДАУ, готових плідно працювати і реалізовувати найсміливіші плани.

З 2001 року Миколаївську державну аграрну академію (а з 2002 року – університет) очолює професор В'ячеслав Сергійович Шибанін. Це знана в Україні особистість, Заслужений діяч науки і техніки України, нагороджений нагрудним знаком „За наукові досягнення” Міністерства освіти і науки України, орденами „За заслуги” III та II ступеня.

Добре усвідомлюючи необхідність оновлення матеріально-технічної бази університету, новий ректор здійснив реконструкцію фасадів та ремонт трьох навчальних корпусів, а також капітальний ремонт трьох студентських гуртожитків. Тим самим було досягнуто тактичної мети. Університет став виглядати привабливо,

набув певної харизматичності. Про що свідчить факт отримання перших рейтингових місць по Україні в галузі аграрної освіти.

Але найпотужнішим і відчайдушним одночасно виглядав план зведення нового навчального корпусу МДАУ. Проект відповідав всім вимогам органіки навчально-виховного процесу і здавався недосяжною мрією. В 2009-2010 навчальному році новий навчальний корпус широко розкрив свої двері перед студентством, розвантаживши вже замале основне навчальне приміщення.

Зміни відбувалися і в навчально-виховному процесі. 2000 року було впроваджено структурно-модульну систему вивчення дисциплін і рейтингову оцінку знань студентів, застосовано активні методи навчання та управління навчальною діяльністю. З 2005 року МДАУ розпочав послідовно здійснювати стратегію підготовки кадрів за світовими освітніми технологіями в контексті положень Болонської декларації.

В організації навчального процесу запроваджено практику використання методів дистанційної освіти шляхом впровадження електронних інтегрованих курсів лекцій, лабораторно-практичних курсів, електронних підручників та навчальних посібників тощо.

Виховна робота в університеті має цілком визначений гуманістичний напрямок. Його девіз – «Творімо добро!». Студенти постійно беруть участь у численних Всеукраїнських акціях «З добром і милосердям», «Серце до серця» (збір коштів на закупівлю обладнання для лікування дітей із вадами зору), «Тепло наших сердець» (надання адресної допомоги інвалідам та ветеранам війни). Студенти опікуються Міським притулком для людей похилого віку та інвалідів, Привільнянською школою-інтернатом.

Тому не випадково, що у першому загальноміському конкурсі «Благодійник року 2008» Миколаївський державний аграрний університет визнано переможцем у номінації «Ініціативна група/колектив» серед 73 учасників.

Наукова робота спрямована на вирішення проблем, пов'язаних із розвитком аграрної сфери: рослинництва, тваринництва, механізації сільського господарства, сільськогосподарського будівництва, впровадженням сучасного інформаційно-обчислювального забезпечення АПК, механізмами регулювання ринку сільськогосподарської продукції та підвищення її конкурентоспроможності, підвищенням рівня продовольчої безпеки регіону і країни, розробку селекційно-генетичних програм, підвищенням продуктивності сільськогосподарських тварин та інших актуальних проблем.

Для організації цієї роботи в університеті функціонує наукова структура, найвищим органом якої є вчена рада та ректорат, середнім – науково-дослідний відділ, далі – кафедри факультетів.

Науково-дослідна робота ведеться в оснащених сучасним обладнанням аудиторіях та наукових лабораторіях, навчально-науково-практичному центрі університету, а також у передових господарствах області.

Університет підтримує ділові стосунки з університетами та установами багатьох країн світу: Польща, Росія, Велика Британія, Ірландія, США, Франція, Угорщина, Данія, Чехія, Китай та інші.

Університет успішно взаємодіє з такими авторитетними міжнародними організаціями:

- Міжнародна асоціація університетів;
- Посольство США в Україні;
- Британська Рада в Україні;
- Посольство Франції в Україні;
- Американська Рада з Міжнародної Освіти;
- Офіс програми ім. Фулбрайта;
- Мережа Talloires (Талорис)

У 2008 році міжнародним відділом університету створено умови для вступу до таких міжнародних освітніх та наукових організацій:

- *Співдружність університетів Великої Харпії - Magna Charta Universitatum Community* (членство стане дуже важливим кроком для університету в плані подальшого поступу та інтеграції, адже воно є однією із складових Болонського процесу, поряд із об'єднанням національних систем освіти і науки в європейський простір з єдиними вимогами, критеріями і стандартами);

- *Європейська асоціація університетів* (членство надає змогу сприяти громадській активності вищої освіти, регулярно отримувати оновлену інформацію про європейську вищу освіту та наукові дослідження; брати участь в міжнародних проектах і дослідженнях, робочих нарадах і семінарах, а також унікальних програмах підготовки управлінських кадрів; отримувати регулярні публікації, звіти та аналіз ключових тенденцій вищої освіти).

На сьогодні МДАУ упевнено дивиться в майбутнє. З його стін вже вийшло понад 13800 фахівців сільського господарства, що працюють в районах області та в Україні.

Головні зусилля вчених університету спрямовані на продовження наукових досліджень, започаткованих у попередні роки, а також вирішення нових проблем сільськогосподарського виробництва. У центрі їх уваги знаходяться питання вдосконалення технології виробництва. Побудова сівозмін для невеликих сільськогосподарських підприємств, з урахуванням загальних ґрунтово-екологічних принципів їх організації; вивчення і запровадження у виробництво сортів і гібридів насіння сільськогосподарських культур інтенсивного типу; застосування інтегрованої системи захисту рослин від хвороб, шкідників та бур'янів; племінної роботи в скотарстві; створення надійної кормової бази; застосування у тваринництві інтенсивних технологій виробництва продукції; стимуляторів росту та фізіологічного стану тварин. Як і раніше, велика увага приділяється питанням більш ефективного використання сільськогосподарських машин і обладнання, їх модернізації та ремонту. Продовжується робота зі створення повнокомплектних установок для самозабезпечення невеликих сільськогосподарських підприємств енергетичними ресурсами, використання відходів переробки сільськогосподарської продукції. Продовжується дослідження проблеми реформування відносин в агропромисловому комплексі.

За роки існування в університеті склались традиції, що заслуговують на увагу, які добре пам'ятають його випускники. Колектив МДАУ перебуває у творчому пошуку, він ставить перед собою такі рубежі, досягнення яких надасть йому можливість бути конкурентоздатним, престижним, адекватно реагуючим на потреби сільськогосподарського виробництва і вимоги ринку праці.

5. Список літератури, потрібний для освоєння теоретичних питань та вирішення індивідуальних робіт самопідготовки

5.1. Базова література

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу в вищих закладах освіти: Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти. / Я.Я. Болюбаш – К.: ВВП «Компас», 2017. – 64 с.

2. Крижачківський М.Л. Інженерна діяльність у сільськогосподарському виробництві/ М.Л. Крижачківський, О.В. Дацишин, В.В.Овечко та ін. – К.: 2017.

5.2. Допоміжна література

1. Закон України «Про вищу освіту» / Відомості Верховної Ради, 2014, № 20, ст. 134.

2. Степко М.Ф. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна – Болонья – Саламанка – Прага – Берлін) / М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Трубінков, І.І. Бабін – Тернопіль. Вид-во ТДПД ім. В. Гнатюка, 2019.

3. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи стандартів вищої освіти (додаток 1 до наказу Міністерства освіти і науки України від 31.07.1998 р. №285 зі змінами і доповненнями) // Інформаційний вісник. Вища освіта. – 2003. – №10. – С. 3-82.

5.3. Інформаційні ресурси

1. Література бібліотеки університету і методичного кабінету кафедри.

2. Офіційне інтернет-представництво Президента України
<http://www.president.gov.ua/>.

3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>

4. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.

Навчальне видання

ВСТУП ДО ФАХУ

Укладач: Горбунова Каріне Маркарівна

Формат 60 x 84/16. Ум. друк. арк. 3,3
Тираж 20 прим. Зам. №

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського Національного аграрного університету.

54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.